

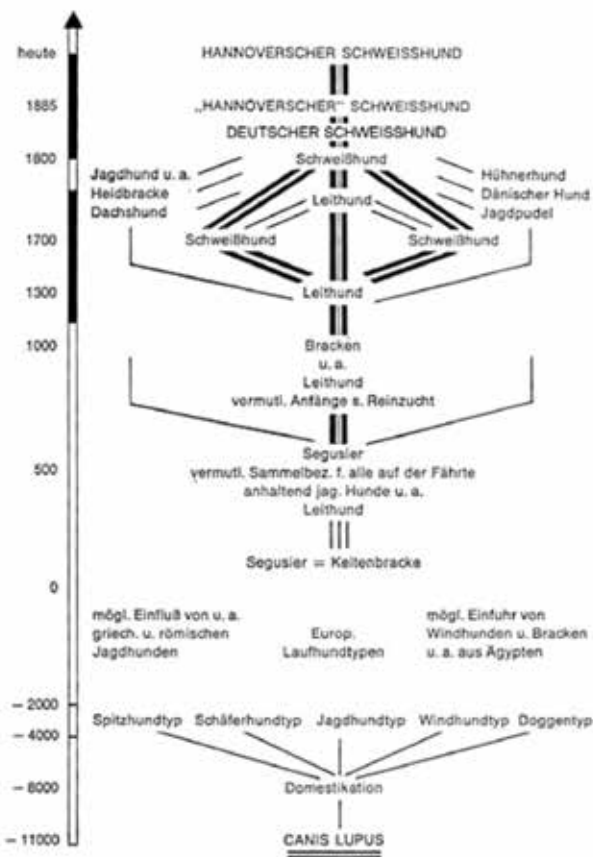
Historisch portret

HANNOVERAANSE ZWEETHOND

- Hannoverscher Schweisshund -

In oude geschriften, documenten en boeken of op prenten en schilderijen is de geschiedenis van honden vastgelegd. En dan vooral het werk dat ze doen. Meegaan op jacht, het drijven en hoeden van een kudde, het bewaken van huis en hof en het gezelschap houden van de mens. Elke maand gunt ONZE HOND de lezer een inkijkje in de rijke historie van een rashond. Deze maand de Hannoveraanse Zweethond.

Met dit schema verduidelijkt de Duitse rasvereniging de ontwikkeling van de Hannoveraanse Zweethond. ('Verein Hirschmann'.)

ZWEET = BLOED

Ik kan mij voorstellen dat u zegt 'Hannoveraanse Zweethond? Is daar nu zo veel over te vertellen? Jawel, vooral omdat dit ras is ontwikkeld in een tijd dat fokkers – in dit geval jachtopzieners - nog echt een nieuw ras konden 'maken'. Behalve de Hannoveraanse Zweethond, worden in deze periode ook andere staande jachthonden 'tot ras gemaakt', zoals bij voorbeeld de Griffon Korthals en de Griffon Boulet. Vanuit een groot bestand min of meer gelijkvormige types gaat men bepaalde types apart fokken. Het is de tijd van de overgang van de negentiende naar de twintigste eeuw, waarin jachthonden een eigen rasbeschrijving krijgen – de standaard - met daarbij hun officiële rasnaam. Een van de redenen daarvan is de wens om bij elke actie in de jacht een 'specialist' te hebben; een voorstaande hond voor het 'aanwijzen' van het wild, een retriever om de buit 'binnen te brengen' en een Zweethond om verloren wild te zoeken, de zogenoemde nazoek. Ik begin mijn historisch portret in de zeventiende eeuw, als er hier en daar in boeken al tekeningen verschijnen van honden die tot de voorouders van

de Zweethonden behoren. Echter, Duitse historici beginnen graag 'wat vroeger', namelijk in de tijd van de Kelten, een middeleeuws Germaans jagersvolk. De geschiedenis van de Hannoveraanse Zweethond zou tot op die periode – zo'n 500 jaar voor Christus – zijn terug te voeren.

In de zeventiende en achttiende eeuw werken jagers nog volop met de 'Leith-Hund', een type dat al in de zestiende eeuw bij de jacht wordt gebruikt en – jawel – zou afstammen van de Keltenbrak.

Echter, bij de komst van het (jacht)geweer raakt de Leithund overbodig en heeft men behoefte aan een hond die het zweetspoor (zweet = bloed) kan uitwerken en (aan) geschoten wild kan vinden.

DRIE VERSCHILLENDE TYPES

Elke jager gaat er van uit dat zijn schot dodelijk is, maar de verantwoordelijke onder hen willen uitsluiten dat aangeschoten wild blijft liggen en een nare dood sterft. Vanaf circa 1820 verdwijnt de Leithund uit de jachtliteratuur en vanaf het midden van die negentiende eeuw zijn de Leithund en de Schweisshund nog nauwelijks uit elkaar te houden. Het voornaamste is dat hun taak is gewijzigd, van 'Leithund' naar 'Spurhund'. Aan het einde van die eeuw wordt in de landstroken rond Hannover en Braunschweig de basis gelegd voor de huidige Hannoveraanse Zweethond. De meningen over hoe die Zweethond er precies moet uitzien zijn nogal verdeeld en dus ontstaan er drie verschillende types. Een 'Schwerer Schlag' – een zwaar slag – dat nog het meeste lijkt op de oude Leithund. Vervolgens een 'mittelschwerer Schlag' – een middelzwaar slag – dat het product is van een Leithund x Laufhund, en een derde type, dat ontstaat tussen 1815 en 1820 als een oud type Leithund wordt gekruist met een lichte, rode 'Hannoversche Heidebrack'.

Vanaf 1884 ontstaat uit deze mengeling van types de huidige Hannoveraanse Zweethond, die – de naam zegt het al – vooral aanwezig is rond Hannover en Braunschweig.

JÄGERHOFE

Al vanaf de middeleeuwen zijn er aan de Duitse vorstenhoven zogenoemde 'Jägerhofe' ontstaan. Van hun adellijke en vorstelijke, en soms zelfs koninklijke, bewoners wordt verwacht dat zij het oude 'Brauchtum' – zeg maar de cultuur en de gewoontes - rondom de jacht bewaren. Dat bewaren kan een behoorlijke financiële aderlating betekenen, want er wordt van de vorstelijke bewoners verwacht dat zij een of meer jachtsloten hebben, met personeel, (hof)jagers (Jägermeister), paarden met stallen, trainers, jachthonden met kennels en kennelboys, fokkers en soms meutes en valken en valkeniers. Kortom, alles wat de eigenaars zich kunnen permitteren.

De eerste Duitse Jägerhofe zijn het 'Herzoglich-Calenbergische Jägerhof' bij Hannover (1657) en het 'Celle-Lüneburgische

Illustratie uit het vijftiende-eeuwse handschrift met miniaturen *Le Livre de la Chasse*. Een van de eerste duidelijke afbeeldingen van een jager met zijn Leithund. (Bibliothèque Nationale, Parijs.)

sche Jägerhof' (1677). In 1771 'fuseren' deze beide, waarschijnlijk uit kostenoverwegingen. Soms vormen deze Jägerhofe dorpjes op zich met een hoefsmid, een kok met keukenpersoneel, boswachters, etc. Het geschoten wild wordt in de keuken klaargemaakt en opgediend aan de adellijke en vorstelijke tafels.

Bekend is dat Oberjägermeister Von Reden in de jaren tussen 1857 en 1886 1.1759 stuks wild schiet, terwijl Wildmeister Carl Pool in dezelfde periode voor nog eens 4.679 stuks wild zorgt. Bij de laatste hofjacht, in 1913, worden er nog 154 herten geschoten.

'HORRENDE PREISE'

Terug naar de ontwikkeling van de Hannoveraanse Zweethond. Het is niet zelden de gewoonte dat de zweethonden die eigendom van een bepaalde Jägerhof zijn, worden ondergebracht bij hofjagers, die voor de voeding en training zorgen. *Co-owning avant la lettre*.

Ene H. Burckhardt, een Pruisische Forstdirektor, ligt de Zweethonden nauw aan het hart. Zo vaardigt hij in 1886 uit dat elke 'Jagdverwalter' een getrainde Zweethond moet hebben. Het accent ligt op de gebruikswaarde van de hond; aan het uiterlijk wordt nog heel weinig aandacht besteed. (Niet alle benamingen en functies in de Duitse jachtwereld zijn precies een op een te vertalen, vandaar dat ik sommige in de originele vorm heb laten staan.)

Toch worden er op de eerste Duitse hondenshow, op 14 juli 1863 in Hamburg, zeven Zweethonden 'aus dem königlichen Jägerhof' ingeschreven. Er is daarbij één teef met zes pups. Zoals dan vaak gebruikelijk is, zijn de honden te

koop. Voor de reuen worden 1000 Talers gevraagd, voor de teven 2000. Voor die tijd 'horrende Preise' ofwel exorbitant veel geld. Dat kan maar één ding betekenen: de Jägerhof wil de honden helemaal niet kwijt maar wil benadrukken hoe prijzig goede zweethonden zijn!

ZUCHTWART

Hoewel de Hannoveraanse Zweethond vanaf 1884 al min of meer zuiver wordt gefokt, begint de 'echte' fokkerij pas tien jaar later, in 1894. De start van meer aandacht voor het exterieur begint met de oprichting van de 'Verein Hirschmann', op 17 juni van dat jaar. De voorzitter, Prinz Egon von Ratibor und Corvey, laat geen twijfel bestaan over het doel van de vereniging, namelijk het raszuiver fokken én houden van de Hannoveraanse Zweethond.

Dat men voortvarend te werk gaat blijkt uit het organiseren van de eerste tentoonstelling in Herzberg, in augustus 1894. In Duitsland kent men nu nog de functie van Zuchtwart – vrij vertaald fokkerij beheerder. Dat zijn de personen die binnen een ras(vereniging) bepalen of er met bepaalde honden gefokt mag worden, ja of nee. De eerste Zuchtwart bij de Hannoveraanse Zweethond is Karl Brandt, die zijn indrukken van de eerste tentoonstelling op papier heeft gezet: *Wij hebben honden gezien die zo groot waren als een Dog en honden die door hun geringe kracht nauwelijks nog de naam Hannoveraanse Zweethond verdienden*. Karl Brandt zal Zuchtwart blijven tot aan zijn dood in 1916. De eerste Hannoveraan in het Stamboek is de reu 'Wille-Lonau', eigendom van de graaf van Wintzingerode. Wie de kennelnamen uit de eerste decennia bekijkt, ziet dat de fokkerij voor 100 % wordt beheerd door vorstelijke families, *Hoffjäger, Oberförsters* en *Försters*.

Jager met een Leithund, zestiende eeuw. Het beeld van de Hannoveraanse Zweethond is hierin al te herkennen.

Hoe belangrijk de jacht met de Leithund is, toont dit in 1751 verschenen boek van Carl von Heppé met als titel: Aufrichtiger Lehrprinz oder Praktische Abhandlung von dem Leithund, als dem Fundament der hirschgerechten Jägerey. Nebst gründlicher Erklärung der weydmännischen Redensarten und vielen anderen zur Jagdwissenschaft dienlichen allgemeinen Anmerkungen.

INTEELTCOËFFICIËNT

Het ras staat nog in de kinderschoenen en vertoont weinig eenheid. Er is verschil in kleur, in gewicht, in de vorm en de zwaarte van het hoofd; kortom uniformiteit is ver te zoeken en alles wordt gemakshalve Schweisshund genoemd. Echter, als in 1895 de raskenmerken van de Bayerische Gebirgsschweisshund vastgelegd moeten worden, stelt men vast dat de grote exemplaren dan maar als Hannoveraanse Zweethond door het leven moeten gaan. Aan het einde van de Eerste Wereldoorlog blijken er nog maar weinig honden over te zijn die voor de fokkerij gebruikt kunnen worden. In de jaren negentig van de vorige eeuw gaan alle Hannoveranen terug op vijf teven, die na de oorlog waren overgebleven. Het ras herstelt zich snel hoewel ook de Tweede Wereldoorlog zijn tol eist. In maart 1948 wordt de 'Verein Hirschmann' opnieuw opgericht en in de jaren negentig zijn er in Westeuropa rond de 1000 Hannoveranen. De aantallen honden die voor de fokkerij worden gebruikt zijn echter maar beperkt tot enkele tientallen. HD en epilepsie zijn de problemen waarmee fokkers worden geconfronteerd. Ook de inteeltcoëfficiënt blijkt dan verrassend hoog te zijn.

SMALLE RICHEL

Er wordt, net als dat in Nederland het geval is bij een te smalle fokbasis, door Zuchtward Barth in 1966 voorgesteld om een hoogbenige brak in te kruisen, in dit geval de Finse Brak. De uitspraak 'Wij lopen voor wat de fokkerij betreft op een gevaarlijke, smalle richel, die de grootste aandacht vereist', is, voorzover ik heb kunnen nagaan, afkomstig van deze Zuchtward. De Zwitserse kynoloog Dr. Hans Räber is wat voorzichtig in zijn oordeel of het inkruisen een succes is geweest. Hij schrijft in zijn *Enzyklopädie der Rassehunde* (1995): ... *was sich in mehrfacher Hinsicht bewährt haben soll.*

Recenter is een kruising gemaakt met de Plott Hound, die ongetwijfeld dezelfde 'roots' heeft als de Hannoveraner. Doel was bloedverversing én meer scherpte op wild zwijn. Deze actie heeft tot woedende reacties geleid binnen de 'Verein Hirschmann' en er zijn zelfs leden voor hun leven geroyeerd. Deze mensen zijn gewoon doorgedaan en hebben zo de Schwarzwälder Schweisshund gecreëerd. Breng dit 'ras' nooit ter sprake bij een Duits lid van Verein Hirschmann ...

Na de Tweede Wereldoorlog raken de Hannoveraanse Zweethonden in de DDR uitgestorven. Net

als bij sommige andere rassen zijn er echter toch geheime contacten en in 1953 gaan de eerste Hannoveranen vanuit het westen naar de DDR. Dit mede dankzij enkele leden van de 'Verein Hirschmann'. Als in 1961 de muur wordt gebouwd, raken de Oostduitsers totaal geïsoleerd van het vrije Westen. Echter, via Tsjechië kunnen in 1959 een reu en twee teven naar Oostduitsland worden gezonden. Er ontstaan later allerlei illegale manieren om honden naar de DDR te sturen; de 'Verein Hirschmann' speelt daarin een grote rol. In een periode van dertig jaar - vanaf 1959 tot 1989 - worden er 208 honden in de DDR gefokt dan wel er naartoe gebracht.

HANNOVERAANSE ZWEETHOND

Land van herkomst: Duitsland
 Gebruik: jachthond met als specialisme de nazoek
 Levensverwachting: circa 12 jaar
 Eerste rasstandaard: circa 1895
 FCI - nummer: 213
 Rasgroep: 5 (Lopende Honden en Zweethonden)
 Rasvereniging Duitsland: Verein Hirschmann
 Rasvereniging Nederland: Nederlandse Brakken Club
 Website Duitsland: <http://verein-hirschmann.de/home>
 Website Nederland: www.nederlandsebrakkenclub.nl

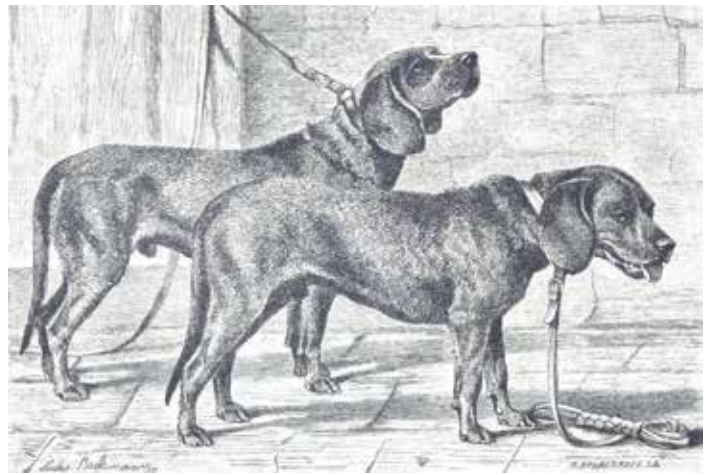
WAARSCHUWING VOORAF

Op de website van de Nederlandse Jagersvereniging (www.jagersvereniging.nl) wordt heldere informatie gegeven over zowel de Hannoveraanse Zweethond als over diens 'broer' de Bayerische Gebirgsschweisshund: *Een waarschuwing vooraf: beide rassen zijn gefokt om mee te werken. Dat maakt ze alleen geschikt voor mensen die in de gelegenheid zijn om deze honden minimaal 50 praktijk nazoeken per jaar te laten doen. Het strikte plaatsingsbeleid is ingesteld om ervoor te zorgen dat het ras blijft bestaan uit zo gezond mogelijke werkhonden.*

Daarmee is alles gezegd over de voorwaarden als men een Hannoveraan als huishond wil aanschaffen. Slechts af en toe wordt in Nederland een nest gefokt, waarbij ook kruisingen worden gemaakt tussen de Hannoveraan en de Beierse Bergzweethond. Niet het aantal Uitmundtends of CAC's op shows, maar het aantal succesvolle nazoeken – Nachsuchen – is medebepalend voor de kwaliteit en de ervaring van een Hannoveraanse Zweethond.

De Hannoveraan wordt nooit op ree gebruikt, alleen op hert of zwijn. Net als de Bloedhond levert de Hannoveraanse Schweisshund fenomenaal werk op sporen die vele uren, zelfs dagen oud zijn. Geëist wordt dat de hond luid geeft (dus blaft) bij de achtervolging van een opgestoten gewond stuk wild. Geeft de hond geen luid, dan mag er niet mee worden gefokt. Het 'brakkencomponent' moet dus aanwezig zijn. Over de training, de wijze van jagen en de nazoek is veel meer te vertellen, maar dat past niet in het kader van dit artikel. Googlen op 'nazoek hond' en 'Nachsuche hund' geeft alle informatie hierover. Diverse rasverenigingen in Nederland geven zweetwerk clinics voor jachthonden, waarbij blijkt dat, bij voorbeeld, ook de Drentsche Patrijshond en diverse spaniels goede 'nazoekers' zijn.

Het aantal pups dat per jaar wordt geboren is afgestemd op de te verwachten vraag uit de praktijk

'Saul' en 'Solo', Hannoveraanse Zweethonden van de 'Leithundsform' (1894).

(Uit: Ludwig Beckmann, *Die Rassen des Hundes*.)

RIDGEBACK OP KORTE BENEN

Nu, in 2018, is de Hannoveraan nog steeds geen ras om langs de meetlat te leggen. Zo varieert de schofthoogte bij reuen van 50 tot 60 centimeter en bij teven van 40 tot 50. Die 20 centimeter verschil kan het rasbeeld een geheel ander voorkomen geven. Zo kan een (te) laaggestelde Hannoveraan zo maar lijken op een Ridgeback met (te) korte benen. Het hoofd heeft een brede hersenpan, terwijl de neus breder is dan bij elk ander hondenras. Een andere typerende eis uit de rasstandaard is dat de voorbenen sterker moeten zijn dan de achterbenen. De volledige standaard, in het Duits, is te vinden op <http://www.fci.be/Nomenclature/Standards/213g06-de.pdf> Karaktertrekken die bijdragen aan het gebruik als werkende hond zijn zelfverzekerdheid en doorzettingsvermogen. Bij de nazoek naar geschoten wild zijn uithoudingsvermogen en geconcentreerd kunnen werken van groot belang. Verder worden nog genoemd 'flegmatisch' en 'eenkennig'. Omdat ze graag hun eigen plan trekken, is een baas die consequent opvoedt een must.

De rasbelangen van de Hannoveraanse Zweethond worden in Nederland behartigd door de Nederlandse Brakken Club.

(<http://www.nederlandsebrakkenclub.nl/>)

Alle pogingen zijn in het werk gesteld om namen van fotografen van foto's te achterhalen. Dit is niet altijd gelukt. Wie rechten op afbeeldingen meent te hebben kan contact opnemen met de auteur: horter@tiscali.nl ■

Hannoveraanse Zweethond, negentiende eeuw. Dit belangrijke olieverfschilderij hangt in Jagdschloss Springe in Nedersaksen. Let op de relatief korte benen en het zware hoofd.

